

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Primitiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

cent, Consuetudinem unam esse à Regulis Decimarum, non solum quoad modum eas solvendi, sed etiam quoad Jus eas percipiendi; & alios, qui idem de Præscriptione statuunt. Itaque Autor hic, non secus ac alibi, Regulas tradit contrarias; nempe Decimas institutas Jure Divino, attamen subijci Consuetudini, Præscriptioni, ac Dispensationi Ecclesiasticæ, quæ simul coherere nequeunt: neque eas conciliare satagit.

Sequitur etiam communem Canonistarum errorem, qui Decimas inter Res Incorporales aut Spirituales collocant. Quamvis sint Corporales, perinde ac cætera bona, quæ vocant Corporalia, & ratio, propter quam sic vocantur, locum habeat, quoad reliqua bona, nempe quod Servitio Divino consecratæ sint, atque alimentis Ministrorum, qui illo funguntur, vel quod in Decimis attendatur solum Jus illas percipiendi, quo in casu Censuræ, Procuraciones, Exactiones, Rebus Incorporalibus annumerare deberent, istæ enim sunt mera jura, & tamen à Canonistis inter Res Incorporales non ponuntur.

Exponendo Argumentum per REGULAS XXVII. eas solo numero distinguit. Debuisset eas dividere respectivè ad discrimen argumenti ipsarum, colligendo, Primò eas, quæ respiciunt nomen, institutionem, naturam & divisionem; tum eas, quæ pertinent ad singulas species, deinde eas, quæ loquuntur de Personis ad illa Jura solvenda obligatis; inde transeundo ad Personas, quibus illa debentur Jure Communi, aut Privilegio, aut Consuetudine, aut Præscriptione. Loquendo de Privilegiis, sive non solvendi, sive percipiendi, distinguere opus erat Privilegium totale, à Privilegio partiali: (nonnulli enim aliquâ solum parte exempti sunt; & quidam certas duntaxat species, vel aliquam earum partem percipiendi jus habent) & loqui de iis, qui possunt vel nequeunt hæc Privilegia concedere; designando per Regulas, quæ faciunt penas in eos, qui non solvunt, & in eos qui Jure percipiendi abutuntur.

Loquendo de speciebus, principio dividendæ erant in Prædiales, Personales & Mixtas, de utrisque participantes. Prædiales in Antiquas & Novales; Grossas & Minutas: & distinguendum erat id, quod Colono convenit, ab iis, quæ Dominum tangunt. Conferendæ erant hæc Decimæ cum Personalibus, & notanda omnia ambarum discrimina.

Loquendo de Nomine, distinguendæ erant à Decimis vulgaribus, Decimæ quæ solvuntur Pontifici, tam de Decimis, quam de aliis redditibus Ecclesiasticis.

Loquendo de institutione, referre oportebat Textus, qui loquuntur de potestate Consuetudinis, Canonum, Legum Sæcularium, Legum Naturalis & Divinæ circa Decimas.

Colligendo discrimina inter Prædiales & Personales, dicendum erat, illas valde antiquas esse, & procul dubio ferè universales: eas solvi Parocho Locorum, in quibus fundi siti sunt, earum quotitatæ esse inæqualem in variis Regionibus; quosdam habere Privilegium eas non solvendi, aut ex paucioribus fructuum speciebus; alios habere Privilegium eas percipiendi; eas subsistere etiamnum ferè ubique, eas præstari, non deductis impensis, & antè aliud quodlibet Jus. Personales autem non incepisse nisi circa Sæculum XI. ubique non fuisse receptas; ferè ubique esse abolitas: solutas fuisse Curato Domicilii; nullam fuisse exemptionem eas solvendi, ubi vigeant, nec Privilegium eas percipiendi in præjudicium Curati; solutas fuisse ex mero lucro; quotitatæ esse æqualem, nempe Decimam partem.

Necessariæ nobis visæ sunt hæc observationes ad interpretationem & ordinationem Regularum, & eorum, quæ continentur in illarum Appendicibus & Exceptiones, Replicationes, Duplicationes, Triplicationes, intelligendas. Ab enumeratione abstinemus, ad vitandam prolixitatem; sufficere adjicere, multas esse,

quæ Textus cognatos solummodo indicent; hæc verò alia non indigent observatione, nisi adeundos esse Textus laudatos.

Quoad REG. VI. VIII. X. quæ longâ catervâ stipantur, recordari oportet id, quod sæpius fuit notatum, Exceptiones includi plerumque in Regulâ amplitudini suæ restitutâ, idem est de Replicationibus & Triplicationibus. Duplicationes verò ingrediuntur in Exceptiones plenius expositas. Quod dicitur de Exceptionibus, patet ex REG. VI. quæ quatuor suas Exceptiones includit, si ad amplitudinem debitam extendatur, dicendo, Decimas prædiales Jure Communi deberi Curato Parochiæ, in quâ siti sunt fundi; & posse ad alios pertinere jure particulari: nempe ex concessione Episcopi, Consuetudine, Præscriptione, aut alio quovis legitimo Titulo, puta Privilegio Pontificio, transactione, permutatione.

REG. VIII. cum sua cohorte, reducitur ad hæc; omnes, qui habent prædia fructifera, eorum Decimam debere, nisi Privilegio exempti sint, quo in casu Privilegii tenor, exemptionis norma, & mensura est: Privilegium hoc principio concessum fuit omnibus Clericis, aut Religiosis in communi viventibus. Initio restringebatur ad bona, quæ suis manibus & sumptibus incolebant: strictè illud interpretandum erat, idè quod ratione præjudicii Curatorum, odiosum erat; sed tractu temporis crevit per gratiam Pontificum, qui illud ita ampliaverunt, ut coacti fuerint eorum Successores ad illud revocandum, aut temperandum in gratiam Curatorum, qui rebus ad vitam necessariis carerent. Præterea, conferendo Regulam utramque & Textus in eis laudatos, percipitur, immunitatem à solvendâ Decimâ acquiri solum per Privilegium, nisi forte per redemptionem, quæ vocatur *Abbonatio*; jus autem illam percipiendi acquiri, præterea, per Consuetudinem, & Præscriptionem.

REG. X. complectitur Decimam Personalem & Decimam Prædialem, dicendo, solvendam esse Decimam omnium Fructuum. Verbum generale extenditur tam ad Fructum Civilem, de quo præstatur Personalis, quam ad Naturalem, de quo solvitur Prædialis: brevis hæc Exceptio ostendit, quam ob rem Autor allatis *Novem* Exceptionibus Regulæ, omnes reprobat.

EXCEPTIO II. conservari potest, eam restringendo ad Fructus Civiles, quorum Decima soluta non fuit per Annos 40. sunt etiam quidam fructus Naturales, in quibus locum habet; inde nascitur Decima insolita, cujus exactio multis in Regionibus prohibetur.

PRIMITIÆ.

QUINQUE REGULÆ circa *Primitias* nullius ferè utilitatis sunt hodiè nisi, quoad historiam: nam exoleverunt illæ. Ad Episcopum, Sacerdotes, & Diaconos pertinebant. Earum institutio est antiqua: nam de ipsis mentio fit in Canonibus *Apostolorum*, velut de re usitatâ. Pauci Textus de illis loquuntur, multi autem de Decimis, quod non aliundè provenit, quam ex eo, quod usus Decimarum ferè universalis & perpetuus est; eadem verò Primitiarum fortuna non fuerit.

OBLATIONES.

REGULÆ XIV. circa *Oblationes* reducuntur ad quatuor Capita. 1. Quidnam intelligatur per hoc verbum, *Oblationes*. 2. Quid sit offerendum. 3. Quis offerre debeat. 4. Ad quem Oblationes pertineant. Singula sub unicâ Regulâ comprehendi queunt; v. gr. dici potest in primum Caput, Canones dare nomen *Oblationum*, omnibus, quæ Deo sunt consecrata, Personis, Rebus, Locis, Mobilibus, Immobilibus; undè factum est, ut pueri Deo à Parentibus suis dicati, vocarentur *Oblati*, & sint adhuc Religiosi, qui nuncupantur *Oblati*; ut omnia bona Ecclesiastica appellentur